

Een leven lang leren met cursussen en lange opleidingen

Marijke Hartgers en Astrid Pleijers

In 2007 volgde bijna 10 procent van de bevolking van 25 tot 65 jaar een opleiding die een half jaar of langer duurde, ruim 40 procent volgde een korte cursus van minder dan een half jaar. Vrouwen volgden vaker een lange opleiding dan mannen. Van de mensen met een betaalde baan volgde de helft één of meer cursussen, werklozen volgden meer lange opleidingen dan werkenden.

De deelname aan opleidingen en cursussen is over het algemeen lager naarmate mensen ouder zijn. Vooral iets oudere vrouwen volgden lange opleidingen. Mensen met betaald werk volgden het vaakst een lange opleiding of cursus om redenen die verband houden met het werk. Onder werklozen waren ruim zes op de tien mensen bezig met een werkgerelateerde lange opleiding of cursus, vooral om hun kansen op een baan te vergroten.

1. Inleiding

De economieën van de Europese Unie moeten steeds meer concurrenten het hoofd bieden vanwege de voortschrijdende globalisering. Technologische ontwikkelingen gaan bovendien zo snel dat opgedane kennis steeds korter bruikbaar is. Het is daarom niet alleen belangrijk dat mensen adequaat zijn opgeleid, maar ook dat ze hun competenties blijven ontwikkelen door zich voortdurend bij te scholen (Borghans et al, 2009). Een leven lang leren is echter niet alleen van belang voor de economie, het stimuleert ook de persoonlijke ontwikkeling van burgers en de culturele vooruitgang (Pleijers en Nieuweboer, 2009). Een leven lang leren staat dan ook prominent op de nationale en internationale beleidsagenda's. De Europese Unie heeft een *benchmark* indicator gedefinieerd en streefcijfers met de lidstaten vastgesteld ter bevordering van de kenniseconomie in de zogenoemde Lissabondoelstellingen (Europese Commissie, 2000; zie ook kader 'Een leven lang leren'). De Organisatie voor Economische Samenwerking en Ontwikkeling blijft niet achter (OECD, 2003). Ook in Nederland worden stappen gezet om beleid rondom een leven lang leren vorm te geven (SER, 2002; Onderwijsraad, 2003; RWI, 2008).

In ons land is de statistische informatie over leeractiviteiten van volwassenen beperkt. Beleidsmakers hebben nog steeds weinig inzicht in de wijze waarop mensen na het verlaten van het initiële onderwijs verder leren. Er is vooral weinig bekend over activiteiten die buiten het door de overheid bekostigde onderwijs vallen. Het CBS maakt met behulp van de Enquête beroepsbevolking (EBB) en informatie uit de onderwijsregistraties jaarlijks de statistieken Niet-bekostigd onderwijs en Post-initieel onderwijs en levenlang leren (Van Herpen 2006; Hartgers, 2008). Daarnaast wordt eens in de vijf jaar een enquête gehouden onder bedrijven waarin wordt gevraagd naar de deelname aan bedrijfsopleidingen (Claessen & Nieuweboer, 2007). Om aan de vraag van de EU naar meer gedetailleerde, internationaal vergelijkbare informatie over leeractiviteiten van volwassenen te voldoen, worden alle landen van de Europese Unie vanaf 2011 ver-

plicht de Adult Education Survey (AES) uit te voeren. Om de vijf jaar zullen in alle EU-landen gegevens worden verzameld over de meest uiteenlopende vormen van onderwijs en leren: van deelname aan lange, universitaire opleidingen tot het meer informele leren van een collega op het werk.

Begin 2008 heeft het CBS al een *pilotstudie* AES uitgevoerd op basis van gegevens over 2007. In dit artikel worden de resultaten van dit onderzoek gepresenteerd. De pilotstudie gaat over de opleidingen, trainingen en cursussen die korter dan een half jaar duren. In de EBB worden dergelijke opleidingen minder goed belicht. In aanvulling daarop wordt vanuit de statistiek Post-initieel onderwijs en levenlang leren de deelname aan opleidingen van een half jaar of langer beschreven. De nadruk ligt op de verschillen tussen deelnemers aan lange en korte opleidingen en op de verschillen in de deelname naar arbeidsmarktpositie. In deze bijdrage worden de kenmerken van personen en opleidingen beschreven die voor beide typen opleiding (lang en kort) relevant zijn. In aansluiting op de Europese definitie van een leven lang leren zijn alleen de gegevens van de 25- tot 65-jarigen geanalyseerd.

In 2007 bestond de Nederlandse bevolking van 25 tot 65 jaar uit ruim 9 miljoen mensen. Van hen volgden ruim 854 duizend personen (9,5 procent) een lange opleiding, 3,7 miljoen personen (41,5 procent) volgden één of meer korte opleidingen of cursussen. Een aantal mensen volgde zowel een lange als één of meer korte opleidingen. Een lange opleiding is in dit artikel een opleiding die een half jaar

Een leven lang leren

De Europese Unie streeft ernaar de meest competitieve en dynamische kenniseconomie ter wereld te worden. Om dat te bereiken is een leven lang leren een belangrijk instrument. Om de onderwijsdeelname op Europees niveau te monitoren is de Europese indicator *Lifelong Learning* gedefinieerd. *Lifelong learning* wordt uitgedrukt als het percentage van de bevolking van 25 tot 65 jaar dat in een bepaald jaar een opleiding volgt. De gegevens komen uit de *Labour Force Survey* (LFS, in Nederland de EBB).

De EU heeft streefcijfers vastgesteld om de kenniseconomie te bevorderen, de zogenoemde Lissabondoelstellingen. Er is bijvoorbeeld afgesproken dat in 2010 in alle landen van de EU 12,5 procent van alle 25- tot 65-jarigen een opleiding volgt. Voor 2020 is de afspraak om een deelnamepercentage van 15 procent te bereiken. De Nederlandse regering heeft de doelstelling ambitieuzer geformuleerd: in 2020 zou de deelname aan onderwijs 20 procent moeten zijn. In Nederland lag het percentage onderwijsdeelname in 2007 op 16,6 procent (Eurostat). In dit percentage zijn dus alle cursussen en opleidingen die de EBB in dat jaar telde meegenomen, lange én korte opleidingen. Het aantal cursussen dat de AES telt is in het streefcijfer niet meegenomen, omdat dit aantal betrekking heeft op een veel langere referentieperiode en de AES bovendien niet jaarlijks wordt gehouden.

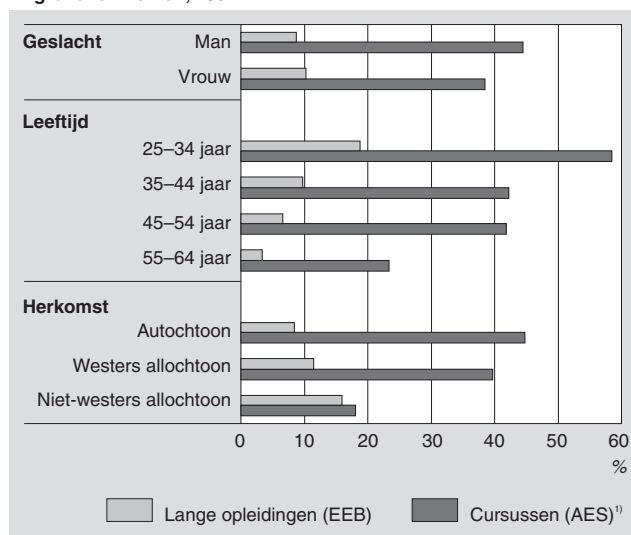
of langer duurt, een korte opleiding of cursus duurt korter dan een half jaar. Gegevens over lange opleidingen komen uit de Enquête Beroepsbevolking (EBB), de gegevens over de cursussen zijn afkomstig uit de Adult Education Survey (AES). Meer informatie over de bronnen is te lezen in de technische toelichting.

2. Wie volgen cursussen en wie volgen lange opleidingen?

Er zijn verschillen tussen personen die deelnemen aan opleidingen, cursussen en trainingen en personen die dat niet doen. Personen boven de 50 jaar nemen bijvoorbeeld veel minder vaak deel aan scholingsactiviteiten dan jongeren, en mensen met een hoge opleiding volgen vaker een opleiding of cursus dan mensen met een lage vooropleiding. Maar ook tussen deelnemers aan opleidingen, cursussen en trainingen zijn er verschillen in achtergrondkenmerken. Zo volgden in 2007 vrouwen vaker een lange opleiding dan mannen, terwijl mannen vaker een cursus volgden. Mensen boven de 40 jaar volgden meer cursussen dan lange opleidingen.

Personen van niet-westers allochtone herkomst namen veel vaker dan autochtonen deel aan een lange opleiding. Hiervan is scholing die te maken heeft met de inburgering een belangrijk deel. Voor de cursussen is de verdeling anders. Autochtonen volgen veel vaker een cursus dan niet-westerse allochtonen.

1. Deelname aan cursussen en lange opleidingen naar enkele achtergrondkenmerken, 2007

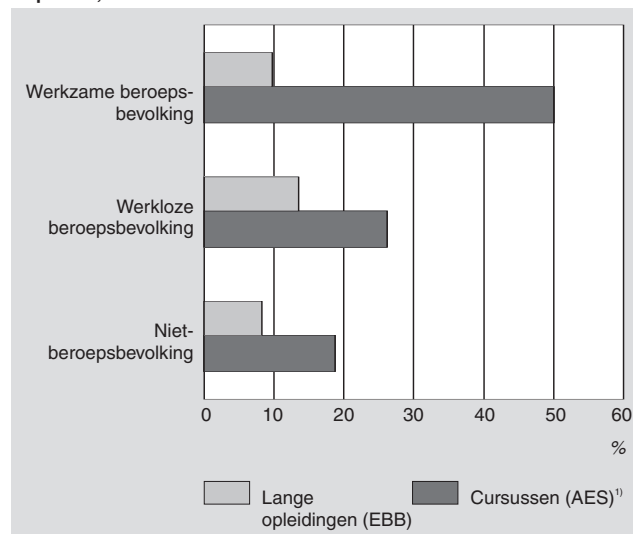
¹⁾ Deelname aan één of meer cursussen.

3. De arbeidsmarktpositie van deelnemers aan cursussen en lange opleidingen

De helft van de werkzame beroepsbevolking volgde in 2007 een cursus. Het betrof in veel gevallen cursussen die mensen voor het werk volgen, zoals bedrijfsopleidingen. Werklozen volgden juist vaker een lange opleiding. Mensen die niet tot de beroepsbevolking behoren, die geen werk heb-

ben van ten minste 12 uur per week en ook niet op zoek zijn naar dergelijk werk, namen gemiddeld het minst deel aan cursussen en lange opleidingen.

2. Deelname aan cursussen en lange opleidingen naar arbeidsmarktpositie, 2007

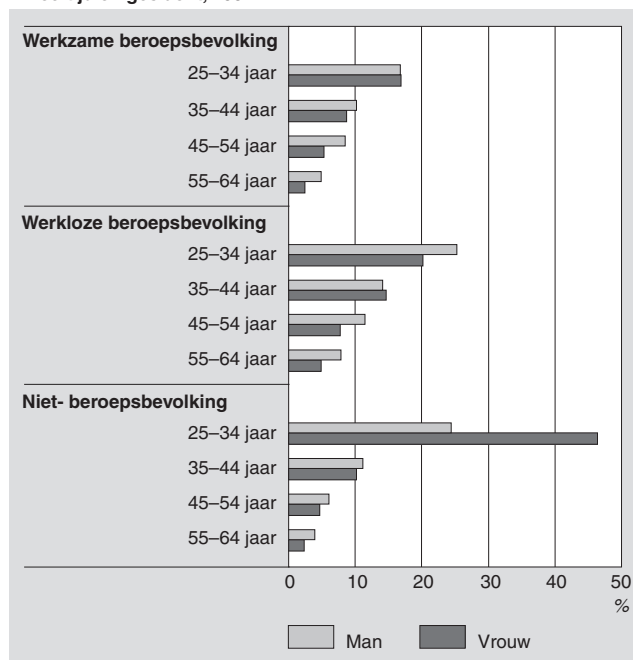
¹⁾ Deelname aan één of meer cursussen.

Een uitzondering hierop zijn de jonge mannen (25-34 jaar) en in mindere mate de jonge vrouwen die een opleiding volgden. Van de jonge mannen die niet tot de beroepsbevolking behoren volgde 46 procent een opleiding, van de vrouwen 24 procent. In de meeste gevallen gaat het om mensen die nog studeren (initiële opleiding). De veel hogere participatiegraad van de mannen heeft twee redenen. De eerste reden is dat de meeste jonge mannen behoorden tot de beroepsbevolking (93 procent van de 25-34-jarigen). Als zij hiertoe niet behoorden, was dat vooral omdat zij (nog) een opleiding volgden. Van de jonge vrouwen behoorde 80 procent tot de beroepsbevolking. Het hebben van (kleine) kinderen is voor een aantal van hen een reden om (tijdelijk) niet deel te nemen aan het arbeidsproces, terwijl zij evenmin een opleiding volgen (Merens en Hermans 2008, Souren en De Vries, 2009). De tweede reden dat mannen vaker een opleiding doen hangt samen met hun gemiddeld langere studieduur. In het hoger onderwijs studeren vrouwen gemiddeld sneller af dan mannen (CBS, 2009). Van het totale aantal mannen van 25 tot 35 jaar in de bevolking volgde 18,9 procent een lange opleiding, tegen 18,6 procent van de vrouwen van die leeftijd.

Naarmate mensen ouder zijn, volgen ze minder vaak een opleiding of cursus. Onder vrouwen is het aandeel cursusdeelnemers in vrijwel elke leeftijdscategorie hoger dan het aandeel mannen. Uitzondering hierop vormen de werklozen van 35 tot 45 jaar. Vrouwen in die groep nemen aanzienlijk minder vaak deel aan cursussen dan mannen. Het is aannemelijk dat deze beperkte deelname te maken heeft met het feit dat veel vrouwen van deze leeftijd werken willen combineren met de zorg voor jonge kinderen en daardoor vaak op zoek zijn naar een deeltijdbaan. Ze zullen hierdoor minder geneigd zijn om te investeren in het volgen van een cursus. In dezelfde leeftijdsgroep is er ook een relatief groot verschil in cursusdeelname van vrouwen en mannen in de niet-beroepsbevolking. Ook daar is het aandeel mannen dat

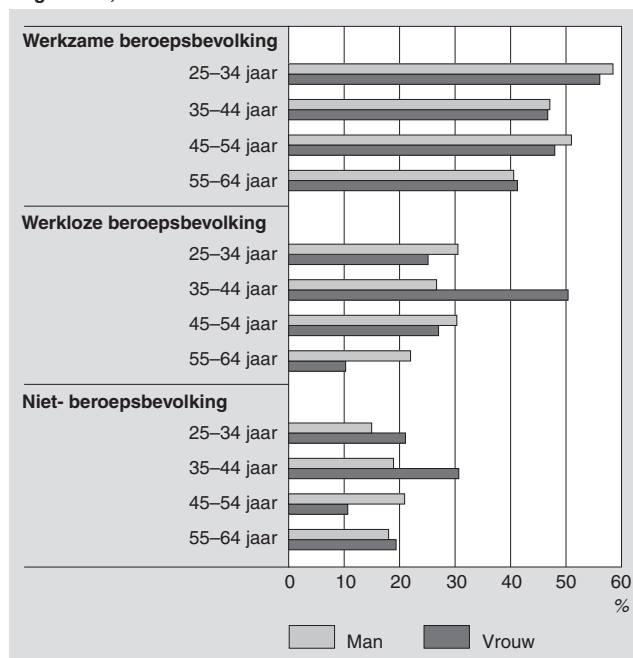
deelneemt aan een cursus relatief aanzienlijk groter. Onder oudere werkloze vrouwen is daarentegen de deelname aan cursussen weer veel hoger dan onder mannen. Hierbij gaat het om alle soorten cursussen, zowel werkgerelateerde als vrijetijdscursussen.

3. Deelnemers aan lange opleidingen naar arbeidsmarktpositie, leeftijd en geslacht, 2007

Bron: EBB.

4. Deelnemers aan cursussen naar arbeidsmarktpositie, leeftijd en geslacht, 2007

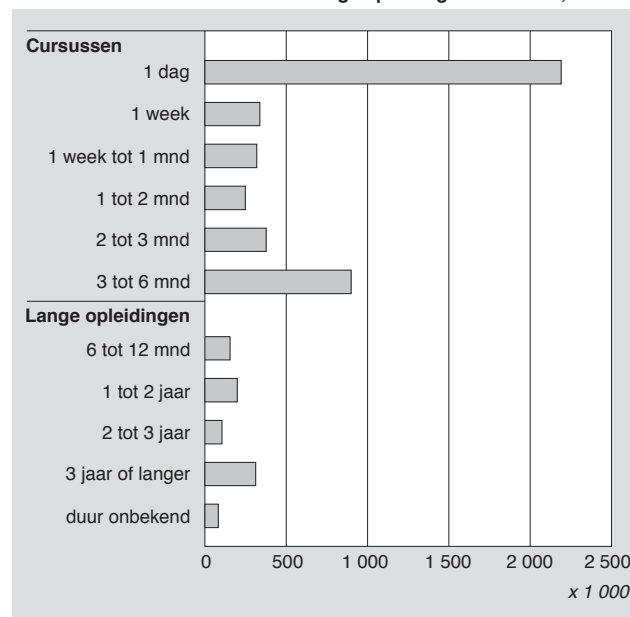

Bron: AES.

4. Duur en redenen voor het volgen van cursussen en lange opleidingen

Veel cursussen duurden maar een dag. Voorbeelden zijn

5. Deelnemers aan cursussen en lange opleidingen naar duur, 2007

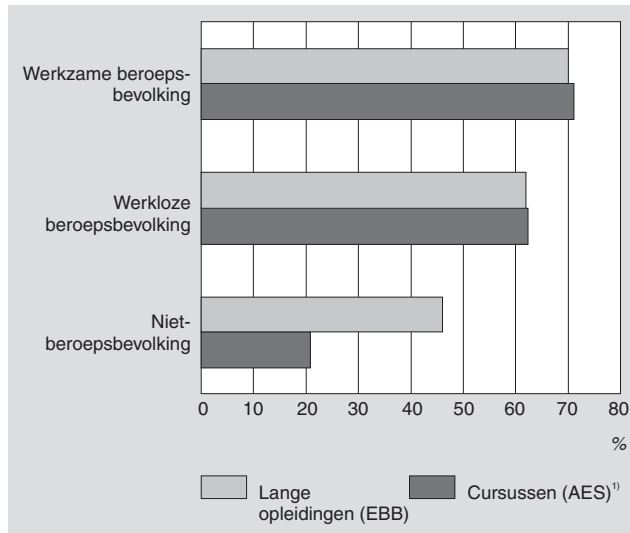
Bron: AES, EBB.

bedrijfsopleidingen in de automatisering zoals een cursus Word of Excel, of een workshop Effectief netwerken. Andere cursussen duurden drie tot zes maanden, bijvoorbeeld een cursus om het middenstandsdiploma te behalen, een cursus typen of webdesign, of een training persoonlijke effectiviteit. Van de lange opleidingen duurde ruim een derde drie jaar of langer. Vooral jongeren (25-34 jaar) volgden deze opleidingen: 56 procent van de deelnemers aan een opleiding van drie jaar of langer was 25 tot 35 jaar. Hiervan behoorde 69 procent tot de werkzame beroepsbevolking, 28 procent hoorde niet tot de beroepsbevolking. Zij zullen veelal nog bezig zijn met hun initiële opleiding. Opvallend is ook dat relatief veel oudere vrouwen nog vaak opleidingen van drie jaar en langer volgen.

Veel opleidingen worden gevolgd in verband met werk. Mensen die zo'n opleiding doen, hopen meer kans te maken op een (goede) betaalde baan, of op een beter betaalde, of interessantere baan of functie, maar het volgen van een opleiding is ook een manier om bij te blijven op het vakgebied. Een opleiding of cursus kan op eigen initiatief worden gevolgd of door de werkgever of uitkeringsinstantie verplicht gesteld. Daarnaast volgen mensen opleidingen en cursussen om in te burgeren in de Nederlandse samenleving, of domweg omdat ze het leuk vinden om te doen, zoals een cursus Italiaans voor op reis, fotografie, schilderen, Chinese of Thaise keuken.

Mensen die werken volgden hun opleiding of cursus het vaakst om redenen die verband houden met werk. Dit gold voor ongeveer 70 procent van de werkzame deelnemers aan zowel de cursussen als de lange opleidingen. Ook werklozen volgden cursussen én lange opleidingen om werkgerelateerde redenen (ruim 60 procent). De duur van de opleiding verschilt daarbij niet. Van de mensen die niet tot de beroepsbevolking hoorden deed een veel kleiner deel de opleiding of cursus in verband met de arbeidsmarkt (21 procent van de cursisten en 46 procent van de deelnemers aan lange opleidingen).

6. Aandeel werkgerelateerde cursussen en lange opleidingen naar arbeidsmarktpositie, 2007

¹⁾ Tenminste één werkaerelateerde cursus.

Mensen met een betaalde baan hebben over het algemeen een specifieke reden om deel te nemen aan een opleiding, en meestal is die werkgerelateerd. Als zij deelnemen aan een lange opleiding doen zij dit vooral omdat ze ander werk willen gaan doen. Ruim twee op de vijf mensen die werk hebben volgden om deze reden een lange opleiding. Een iets kleiner percentage gaf aan dat ze studeerden om bij te blijven. Van de werkenden die een cursus volgden, gaf ruim 70 procent aan dat zij dat deden om hun carrièremogelijkheden te vergroten. Relatief vaak speelt ook interesse een rol om een cursus te volgen.

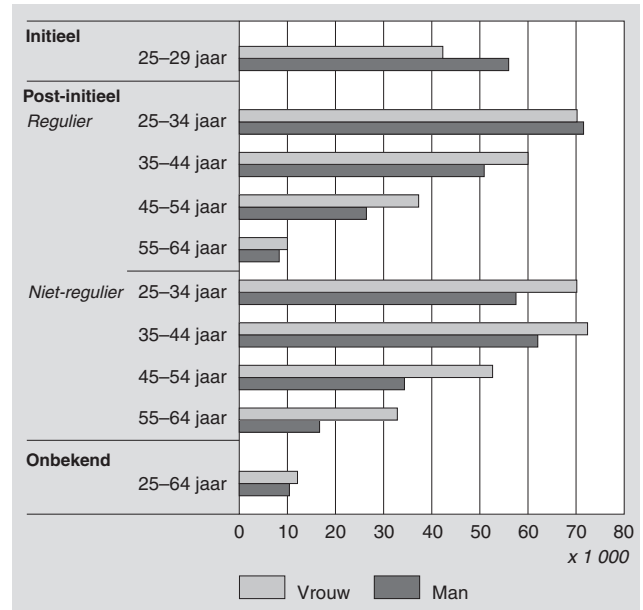
Ook werklozen vergroten de kans op werk door een opleiding of cursus te volgen. Bijna de helft van hen geeft deze reden aan bij deelname aan een opleiding, voor ruim vier op de tien is het de reden om een cursus te volgen.

5. Kenmerken van lange opleidingen

De lange opleidingen zijn behalve naar de duur van de opleiding nog te onderscheiden op ten minste twee andere dimensies: als initiële of post-initiële opleiding en als reguliere of niet-reguliere opleiding. Met initieel onderwijs worden alle voltijdopleidingen bedoeld (inclusief de beroepsbegeleidende leerweg in het middelbaar beroepsonderwijs) die iemand volgt vanaf de basisschool totdat hij of zij de arbeidsmarkt betreedt. Het initieel onderwijs wordt per definitie gerekend tot het reguliere onderwijs. Personen van 25 tot 65 jaar die nog initieel onderwijs volgen, doen voornamelijk hoger beroepsonderwijs, wetenschappelijk onderwijs, en in iets mindere mate middelbaar beroepsonderwijs. In 2007 volgden 98 duizend personen van 25 tot 30 jaar nog initieel onderwijs, 12 procent van het totale aantal deelnemers (25–64 jaar) aan lange opleidingen. Mannen waren sterker vertegenwoordigd dan vrouwen. Dit is, zoals hiervoor al is aangegeven, voor een deel te verklaren uit de gemiddeld langere studieduren van mannen.

Het post-initiële onderwijs wordt onderverdeeld in een regulier en een niet-regulier deel. Regulier onderwijs is te vergelijken met de opleidingen in het initiële onderwijs. De regu-

7. Verdeling van deelnemers aan lange opleidingen naar kenmerken, 2007

Bron: EBB.

liere opleidingen kosten ten minste zes uur per week en duren meestal langer dan een jaar. Alle deeltijdopleidingen die aan deze voorwaarden voldoen worden gerekend tot het post-initieel regulier onderwijs, de voltijdopleidingen alleen als de deelnemer daarvoor ten minste vijf jaar geen onderwijs heeft gevolgd. Voorbeelden van post-initiële reguliere opleidingen zijn accountancy, SPD en een havo-opleiding aan een ROC. De deelname aan post-initieel regulier onderwijs hangt sterk samen met de leeftijd: hoe ouder, hoe lager de deelname.

Van alle deelnemers aan post-initiële opleidingen (25 tot 65 jaar) doet bijna de helft een niet-reguliere opleiding. Van de vrouwen is dat precies de helft, van de mannen is het 43 procent. Deze opleidingen duren niet zo lang of nemen per week niet zo veel tijd in beslag. Ze worden ook relatief iets vaker gevolgd door mensen die tot de werkzame beroepsbevolking behoren. In deze categorie zitten opleidingen die mensen voor hun hobby doen, zoals een cursus Spaans voor de vakantie, kunstgeschiedenis en aquarel-leren, maar ook veel werkgerelateerde opleidingen, zoals makelaardij, receptionist en schoonheidsspecialiste.

6. Cursusdeelnemers: specifieke kenmerken naar arbeidsmarktpositie

6.1 Redenen voor deelname cursus

Het verbeteren van carrièreperspectieven is voor veel werkenden de belangrijkste prikkel om een cursus te volgen, maar dat is niet de enige reden. Ruim vier op de tien cursusdeelnemers volgden een cursus om hun kennis te vergroten over een onderwerp dat hen interesseert. Eenzelfde aandeel omdat ze verwachtten er in hun dagelijks leven ook wat aan te hebben. Ruim 38 procent nam deel aan een cursus

omdat de werkgever hen daartoe verplichtte. Dat werklozen door het volgen van een cursus vooral hopen hun kansen op de arbeidsmarkt te vergroten (genoemd door ruim 41 procent van de cursusdeelnemers) is in overeenstemming met de verwachting. Een andere reden om een cursus te volgen is het halen van een certificaat (bijna 35 procent van de werklozen), en 30 procent volgde een cursus of omdat het UWV hen daartoe verplichtte. Relatief veel werklozen beleven plezier in het volgen van cursussen of willen onder de mensen zijn en volgden daarom een cursus (32 procent). Van de mensen die geen deel uitmaakten van de beroepsbevolking wilde de helft zich bijscholen om hun eigen algemene ontwikkeling te vergroten in een boeiend vakgebied. Bijna 44 procent van hen wilde iets leren waar ze in hun dagelijks leven iets aan hebben. Ruim 41 procent deed een cursus 'voor het plezier' of 'om nieuwe mensen te ontmoeten'.

6.2 Bruikbaarheid cursus

Over het algemeen gaven cursusdeelnemers met een betaalde baan aan dat ze de cursus als nuttig ervaren hadden: bijna 80 procent gaf aan heel veel of relatief veel van de verworven kennis en vaardigheden te (gaan) gebruiken in het werk of dagelijks leven. Toch konden ook relatief veel werkende cursusdeelnemers (ruim 43 procent) niet altijd zonder meer aangeven of een bepaalde cursus nuttig was. Drie op de tien vonden dat de cursus geen of weinig meerwaarde had voor het dagelijkse functioneren. Mensen zonder werk vonden een cursus eveneens vaak nuttig: voor bijna driekwart van deze groep was dat het geval. Bijna vier op de tien noemden een cursus die niet zinvol voor hen was. Cursusdeelnemers zonder (substantiële) baan die ook niet op zoek waren naar werk waren wat minder vaak tevreden over het nut van een cursus, maar toch hadden nog bijna zeven op de tien iets nuttigs van de cursus geleerd of verwachtte nog te kunnen leren (als de cursus nog niet beëindigd was).

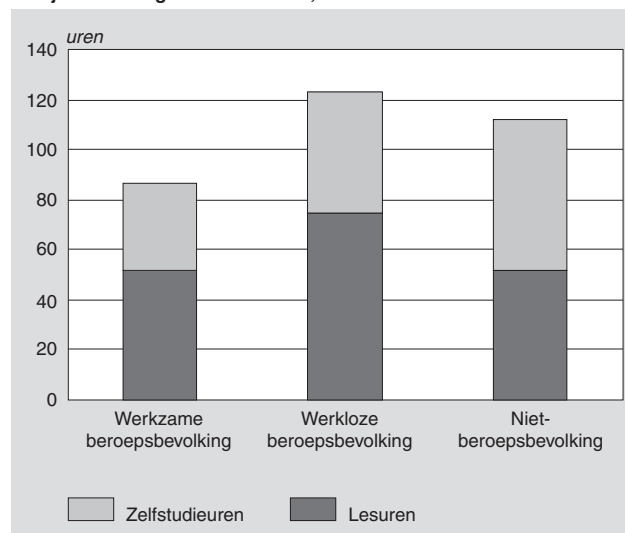
6.3 Tijdbesteding cursus

De studiebelasting was het hoogst voor de werkloze cursisten. Zij besteedden gemiddeld ruim 122 uur aan een cursus, waarvan 75 uur lessen en 47 uur zelfstudie. Cursisten die niet participeerden op de arbeidsmarkt besteedden eveneens veel uren aan cursussen: gemiddeld 112 uur. Zij besteedden naast de lessen de meeste uren aan een cursus thuis. Cursisten met een betaalde baan besteedden de minste tijd aan cursussen (86 uur). Ten opzichte van het aantal lessen spendeerden zij evenals de werkloze cursisten relatief weinig tijd aan zelfstudie. Ruim de helft van de werkende cursisten gaf aan een cursus onder werktijd te volgen.

Technische toelichting

Voor dit artikel is, voor zo ver het de opleidingen korter dan zes maanden (cursussen) betreft, gebruik gemaakt van de gegevens van een pilotonderzoek voor de Adult Education Survey (AES). Wat betreft de gegevens over lange opleidin-

8. Tijdbesteding aan cursussen¹⁾, 2007

Bron: AES.

¹⁾ Gemiddeld aantal uren per cursist.

gen (zes maanden en langer) is gebruik gemaakt van de Enquête beroepsbevolking (EBB).

De AES is een onderzoek naar leeractiviteiten van volwassenen dat in de toekomst eens per vijf jaar op basis van een Europese verordening in alle lidstaten van de Europese Unie zal worden uitgevoerd. De AES bevat onder meer gedetailleerde informatie over deelname van volwassenen aan een breed scala van opleidingen. In het voorjaar van 2008 heeft het CBS een AES pilotstudie verricht.

De EBB is een steekproefonderzoek dat maandelijks wordt gehouden onder personen van 15 jaar of ouder in Nederland, met uitzondering van personen in inrichtingen, instellingen en tehuizen. Hiervoor wordt elk jaar een steekproef getrokken van ongeveer 1 procent van de Nederlandse bevolking. De EBB wordt uitgevoerd om informatie te verzamelen over de relatie tussen mens en arbeidsmarkt. Hierbij worden ook vragen gesteld over de opleiding die wordt gevolgd.

Voor het AES *pilot*onderzoek is gebruik gemaakt van de huishoudensteekproef van de EBB. Uit elk huishouden in de EBB-steekproef is één willekeurige persoon van 25 tot 65 jaar geworven voor een schriftelijke AES-vragenlijst in de maanden februari–maart 2008. Vanwege de koppeling van het AES-databestand aan het EBB-bestand is het mogelijk om kenmerken van cursusdeelnemers uit de AES (doelvariabelen) af te zetten tegen achtergrondvariabelen uit de EBB. De referentieperiodes in de EBB en de AES zijn verschillend. In de EBB wordt gevraagd of een persoon op dit moment een opleiding volgt of in de afgelopen 4 weken een opleiding korter dan zes maanden heeft gevolgd. In de AES wordt gevraagd naar korte opleidingen (minder dan zes maanden) in het afgelopen jaar.

In verband met de populatie in het AES *pilot*onderzoek hebben de in dit artikel gepresenteerde cijfers betrekking op personen die op het moment van de enquête tussen 25 en 65 jaar zijn. Om aan te sluiten bij de referentieperiode van de AES hebben de gepresenteerde cijfers betrekking op 2007.

Begrippen

Post-initieel onderwijs

Tot het post-initieel onderwijs wordt alle deeltijdonderwijs gerekend, plus het voltijdonderwijs als in de periode daarvoor de onderwijsloopbaan voor ten minste vijf jaar is onderbroken. De CBS Statlinetabel 'Post-initieel onderwijs en levenlang leren' bevat gedetailleerde gegevens over het post-initieel onderwijs voor alle personen van 15 tot 65 jaar.

Lifelong learning en leven lang leren

Iedereen tussen de 25 en 65 jaar die volgens de EBB deelneemt aan een opleiding of cursus wordt meegeteld in de indicator *leven lang leren*. De Europese indicator voor leven lang leren, *lifelong learning* telt in principe dezelfde groep, maar omdat hiervoor een andere weging wordt gebruikt, wijken deze cijfers iets af van de indicator *leven lang leren* van het CBS (zie CBS Statlinetabel Post-initieel onderwijs en levenlang leren).

Regulier versus niet-reguliere opleidingen

Reguliere opleidingen zijn opleidingen die in duur en intensiteit te vergelijken zijn met de opleidingen uit het door de Ministeries van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap en Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit bekostigde onderwijs. In de regel duren ze ten minste één jaar en kosten ze de deelnemer ten minste zes uur per week. Een uitzondering op deze regel vormen de assistentopleidingen in het mbo en (niet-bekostigde) opleidingen die daarop lijken. Deze opleidingen duren vaak maar zes maanden, maar worden wel tot het reguliere onderwijs gerekend.

Korte opleidingen (cursussen)

Korte opleidingen of cursussen zijn in dit artikel opleidingen die korter dan zes maanden duren. Het begrip korte opleiding of cursus is hier ruim opgevat. Hiermee worden niet alleen geplande periodes van training bedoeld waar kennis en vaardigheden (*face-to-face*) aan een groep worden overgedragen, maar ook schriftelijke cursussen, privé-lessen en workshops.

Literatuur

Borghans, L., Golsteyn, B., de Grip, A., & Nelen, A. (2009). *De betekenis van het leren op het werk*. Maastricht: Researchcentrum voor Onderwijs en Arbeidsmarkt (ROA). In opdracht van Expertisecentrum Beroepsonderwijs (ECBO), 's-Hertogenbosch.

CBS (2009). *Jaarboek Onderwijs in cijfers 2009* (tweede editie). Den Haag/Heerlen.

Claessen, J. & Nieuweboer, J. (2007). Bedrijfsopleidingen 2005: De belangrijkste resultaten. *Sociaaleconomische trends*, 4/2007.

Europese Commissie (2000). *Een memorandum over Levenslang leren*. Lissabon: Europese Commissie.

Hartgers, M. (2008). Meer dan een miljoen mensen in niet-bekostigd onderwijs. *CBS-Webmagazine*, 9 juni 2008.

Herpen, M. van (2006). Deelname aan postinitieel onderwijs, 1995–2005. *Sociaaleconomische trends*, 4/2006: 38–44.

Merens, A. & Hermans, B. (2008). *Emancipatiemonitor 2008*. Den Haag: SCP/CBS.

OECD (2003). *Adult Learning, Beyond Rhetorics*. Paris: Organisation of Economic Co-operation and Development.

Onderwijsraad (2003). *Werk maken van een leven lang leren*. Den Haag: Onderwijsraad.

Pleijers, A. & Nieuweboer, J. (2009). Deelname aan cursussen voor het werk hangt vooral samen met opleidingsniveau. *Sociaaleconomische trends*, 2/2009: 27–33.

RWI (2008). *Een open en flexibele infrastructuur voor Leven Lang Leren*. Den Haag: Raad voor Werk en Inkomen.

SER (2002). *Het nieuwe leren. Advies over een leven lang leren in de kenniseconomie*. Den Haag: Sociaal-Economische Raad.

Souren, M. & Vries, J. de (2009). Arbeidsparticipatie van vrouwen: een vergelijking naar opleidingsniveau, leeftijd en herkomst. *Sociaaleconomische trends*, 4/2009: 7–12.

Tabel 1
Deelnemers van 25–64 jaar aan korte en lange opleidingen ¹⁾ naar achtergrondkenmerken, 2007

	Aantal personen dat tenminste één cursus heeft gevolgd (AES)			Aantal personen dat een lange opleiding heeft gevolgd (EBB)		
	<i>x 1 000</i>	%	% ²⁾	<i>x 1 000</i>	%	% ²⁾
Totaal	3 734	100	41,5	854	100	9,5
<i>Geslacht</i>						
Man	2 011	54	44,5	394	46	8,7
Vrouw	1 723	46	38,4	460	54	10,3
<i>Leeftijd</i>						
25–29 jaar	559	15	56,9	236	28	24,1
30–34 jaar	623	17	59,9	143	17	13,7
35–39 jaar	519	14	40,6	135	16	10,6
40–44 jaar	568	15	43,8	116	14	8,9
45–49 jaar	527	14	42,6	90	11	7,3
50–54 jaar	461	12	40,9	65	8	5,8
55–59 jaar	251	7	23,0	42	5	3,8
60–64 jaar	226	6	23,7	28	3	2,9
<i>Herkomstgroepering</i>						
Autochtoon	3 262	87	44,8	617	72	8,5
Westers allochtoon	309	8	39,7	89	10	11,5
Niet-westers allochtoon	163	4	18,1	144	17	15,9
Onbekend	0	0	0,0	5	1	11,8
<i>Opleidingsniveau (vooropleiding)</i>						
Laag- bao/vmbo	575	15	23,2	115	13	4,6
Middelbaar- havo/vwo/mbo2+	1 523	41	40,2	373	44	9,8
Hoog- hbo/wo	1 609	43	60,9	363	43	13,7
Onbekend	27	1	28,2	3	0	3,0
<i>Arbeidsmarktpositie</i>						
Werkzame beroepsbevolking	3 240	87	50,1	630	74	9,7
Werkloze beroepsbevolking	69	2	26,1	36	4	13,6
Niet-beroepsbevolking	425	11	18,7	189	22	8,3

¹⁾ Personen kunnen zowel een lange opleiding (zes maanden of langer), als één of meer cursussen (korter dan zes maanden) hebben gevolgd.

²⁾ Percentage van de overeenkomstige groep in de bevolking.